

Բայց Հայոց նախաձեռնութեամբ նաևայլն ընկերութեան մը կարգով ինքնին արժանապատիւ թիւն է որ մեր նամակագրութեան իրաւացի կը գրուի լինի։ Ի գաղտը անոր ծովային փոխարար թիւն ամենէն չափաւոր ձեւով մին համարած չէ։ Եւ ի՞նչ երեսուն տարի յաջորդող Հայ զանազակներ, եւ զոյննաւայլն ընկերութեան մը ամբողջ յայտնէն, ցայտը ո՞րչա՞նք կ'իրթար ձեռնարկութիւնն ալ Գուճաճները զորս Հայ վաճառարք ամեն տարի կը վճարեն օտարներ ի չոյննաւայլն ընկերութեանն հետեւ ի մայլն։ Իբրեւ, 1856ին ինչո՞յ վաճառականք աշախիւի փորձերն, «ԵՒՐԻՔԻԹԻ ԹԻՃԱՐԻՔԻ ԱՐԱՅԱՆ» անուամբ առեւտրական ընկերութիւն կը կազմէին, որոյ կանոնադրութիւնն ալ հրատարակեցին Մատարանին մէջ, նոյն տարի 1856ին, սա կըլին մակաւոր կէտն է։ Աւելի Աւելի։ Դիւրեւեմն Արեւելի։ Գաւառներէ Եւրոպէի թէ՛նէն։ Եւ այսպէս թաքաւարարութեան մը 32 հոգեւ խզկացեալ, ուրեմն պարտաւորեալ 48 կանոններ, Բաժնեկի էր. ո՞չ մէկ անգամ 40է աւելի կ'իրթար ստորագրուիլ. անստորագրակա՞նք միայն կրնային չափաւոր լինիլ. որովհետեւ ձեռնարկութեան ստորագրէս ինքնարացի վաճառարք, ո՞րչա՞նք չէ՞առնէ եւ գործն

Մի քանի տարի ետքը, գեպի 1860-ին, առևտրական ուրիշ ընկերություն մը Հաստատուցու Կ. Պողոս Նայ պատե-
ռականաց մէջ, ԱՐՄԱՐՍԵԱՆ Ընկե-
րութիւնն անուամբ, բաժին 500 ոս-
կով, 50 բաժնի վրայ, այսինքն 25,000
ոսկով զբաղագիրով, որ կէտը կան-
խաւ վճարեալ, Բայց տարի մը շարու-
նախելէ ետքը, Անբրիկայի գլտեղող-
մը ծագելով, բաժնիկներէն վաճառա-
կանութեան մէջ անօրինակ տաղնապ
մը ծագեցաւ, որուն զո՞հնայ Ընկե-
րութիւնն, և ծանր ֆլաւոր լուծուե-
ցաւ։ Իկայ Ընկերութիւն եւս մտադի-
րէր չղեկնուաւ ունենալ, Մանրիֆաթու-
տայի փոխադրմանց համար, որ այն
ժամանակէն Հայոց վաճառականու-
թեան գլխաւոր առաքակտիլը մին էր։

Եւ զիտոնք թէ պանդուխտն այն յորէն Նահապետէն ինչպէս ի Շայ-պէթէ, Որոշէտեան խնայ վրասկե- Նամար կուգայ Կ. Պոլսի, Տրապզոն տեղերն ընդհանրապէս փարա չունի Նահապետք վճարել, Փւլէ-Ֆէներն կը խնայուի որուն, յանձն աւանդի վճարել, Պոլսոյ մէջ ընդունիլու պայմանաւ, Է նորեկ պանդուխտը Կ. Պոլսոյ մէջ ինչպէս որուն, սա կը վճարէ, Է նո- յին իւր աշխատութեան առաջին տուղէն այս պարտքը պէտք է հա- ւաքանէ, Բայց աւելի յաճախ կը խնայուի որ ինչո՞նք նորեկն աշխա- րարեկամ չունենայ, Փւլէ-Ֆէներն չընծամ այս մարդ-իկը Է-է-է-է-է- ինչով ախար անատուք պէտք է կը տանին ցամաք, Է կը տանին կը փա- րի արծարան կոլուսմը բանտի մը մէջ, ռուսիցի դուռը չեն կրնար ել- ան մինչեւ որ մէկը քէ զերեւն, այ-

Շողեհաւային ձեռնբիրցութեան
ռշեւն դորձ եւ ասպարէզ չի պակսիր
բեմն, և ո՛ր միայն Միջերկրականի ու
սարմիք ծովու, այլ և ամբարայի ու
նաւ ծովու միջեւ հայ վաճառականն
կրու բանեցնելիք չողեհաւեր ասպա-
րէզ չա՛ր կրնան բերել: Ապահովու-
թիւթիւթն այսօր չողեհաւային ըն-
թրութիւններն ապաստած է յանկար-
պիկ անձամած կորուստներէ: Եր-
թութիւղիք այլ չնն միջոց չողեհաւա-
նն ընկերութեանց գլխ. զի ամենեւ-
նելի երկաթուղի բանեցնող երկիր-
քը ամենեւն աւելի չողեհաւ կը բա-
նեցնեն միանգամայն, փոքր Ասիոյ հե-
տքը երկաթուղեայ չիտուի ձեռք
Միջոց նաւահանգիստներն այլ
ուսկութեւն աւելի չողեհաւ բանեցնե-
ւ պէտքն անկերու է: Փափաքներով
հայ դրամատներն լքցօրին ձեռք
սրբեն չափադորձութեան այս (իրենց
ամար) ձեւիլն, զր փափաքներն նաեւ
հայ երեստապրութիւնն եւս իւր
չաղրութիւնը ստձմանափակ ցամա-
կն անհնու ծովուն վրայ դարձնէ պաշ-
տ, չայ նաւապետներն արդէն կան,
կը յուսանք որ գործ չի պակսիր

Այս դաշնագիրը մասամբ իմ գործն
աճ համարեմ: Վէշ չեմ մնացած ու Արի-
նյն չանձնեմ: Գերմանաց, որը ես
կը տանի ին մասնակի հողերու, եւ
վրայացոյ ազգեղութիւնը ընտելինք քա-
ւեւ հետամուտ էին: Լորտ Սաղազըրի
ը նախաժամեր իսկ հիշտեմ ին իմ
նշեղի ու կը դառնար Ալկորիէ: Այն-
ի կարգադրութեւն կնքեցեալ զայոյ
որը սպետարի էին Ամստըր Զամար:

սուր չեղաւ, ծայրայեղութեան
ց» : — «Քայց ո՞չ ապաքէն Դերմանք
կը զեղծանին իրենց Ֆրանսայի
տարած յաղթութեամբ», ընդ-
հարկենասէր Ֆրանսացին, առ որ
թէնչի պատասխանեց .

տիվական հրամանագիր մը կը
նազրէ թէ Թուրքիայէն ու քրիշ
ններէ անհատից ձեռամբ յե-
ռոս թէմպէրի ներածումն ար-
ած է, թէմպէրին եղիպտոսի մէջ
ի վերածուած է. Դահիբէի կա-

Քիբրոսի վրա այսօր շատ աղելի մեծ
մարդ է բան 1877ին, երբ ուղեկցեցա
մեր փարսանիկի՝ Ռոնիլի գլխին ի վար
մանի վրա առաջ, Իր հարստութիւնը, զոր
այնպիսի տաճանէն կերպով փախուած էր,
չդժմանէ հարցան և փառաջ գնելու, և այ
նպատիւի արկածայինները Իր արարած վա
նքերն էկան իր գորտակէն ներքեւ, և այ
նք Իր Սաւախի լրջմէնէն մինչեւ Քան
յանիցից լինը տարածուող երկրին թա
ւառութիւն էր, առանց թաղի, թայց միայն
մեծան և ամէնէն ընդունուած, կը հրամայէ
ապարարող մարդերու որք կ'ունենա
մէջ երկաճ և և Հասարակական վարչա
պետական վարժուած, ինքէ փառաջ, լրջա
յի թշնամական դիտարկումներէն իւր
մէջ գէշ, ուստ անպաւ չի գնել իր
հոգեբանական վրայ, որովհետեւ ինքէ գրա
ւ և ինչէն արարած հասարակութիւն և

Մարտ 25ին, սուտանեան փողերը
թիֆնցիներ ճամբարը ժամը հինգը քա-
ղ անցած . ժամը վեցին, վրանները կը

Սուտանցիները ողորմելի տեսարան մը
 ներկայացնէին: Յոգնուած խնայ, իրենց
 իրաւունքներու ներքեւ միջերեւոյ չհա-
 տալ տաղուէ խնայ, ճամբուն հազար դըժ-
 արութիւնը, ամէն բան կ'աւելցնէր ի-
 նց յախտահակաւ դժկամութիւնները:
 Իկառակ իրենց դառն զանգառներուն
 ուղտ չէր տրուել իրենց, Սոմալիները
 իրենց ամէն ինչէն ինչէն:

Գաղտնեկներն հայրենակից են Գա-
միրի, այսինքն Քիշտաթիկի մեծագո-
թեան անակից, զոր Բարսեմ 1883-ին
լուսաված էր տակաւին տղայ հաս-
մէջ, Արք Զորանուն Ունեղեռն զայն
ըր տարած էր Անգլիա, լաւ եւ վար-
եկուր համար քաղաքակիրթ բար-
եւ, Արք Զորանունը ձեռնէն իմ ձեռքս
նետուր, վիշտ տարի յետոյ մեղադա-
տին ինքզինքը զԵ Գանէր ըր էր Գիւղին
ջեղին մօտ, Տեսեակուր ըր էր աշտը-
բուռն Ուսուցիչը, բնամար յառած էին
հնդապայրին վրայ, խորտուսեցն զին-
քը ձայն տալ Գաղտնեկորուն եւ հրա-
գանձեց ըր այցելութեան անկ մեզ,
ձօք, անտառալ զաւիներուն վրա-
տիւր գրաւեկուր համար ըրած ջան-
քեւ յաղագած չէին, թէպէտ չեմ
ախտուր ըր որ մէջ պիտի Մաղադին
ըր տակն եւ ինձ հնարասած էն, Ին-

մարդ անտառաց բնակիչներն աւելի
երև, անիլի երկոյտն եւ քան արձա-
նի քանակիչները։ Միեւնոյն արժնու-
թի գործի գրուեցան, իրենց այլութեան
առաջն խաղցանքին ամենին պատու
մով փայտին կերպասները, կամ շա-
ւերակներով մարգարիտէ ման-
ր։ Իրարից խտրելը, ապահո-
ւորութիւնը եւ շարժումները, ժամե-
ք մէկ դասի ի բաց թողուեցան։ Այս
փայրապար, եւ նախերի առիշի-
նի ցոցից՝ ստապեղով լուսազէծ Ժա-
ններու։ Պատահան այն է որ անտա-
ռակ ապական է իր գաւկներուն, եւ
մի այն կապակածներուն զորս իրեն կը
ստի, օտարաբանը, բնագործ այն ան-
նի փոսակներուն զորս նա իր հետ
էն, անտառաց բնակիչն ուրիշ միջո-
ցայց թէ՛ անտառաց անծանօթ խո-
րէ թէ՛ յանգիծի անոնց եզերքին
սարգելով, անծանօթի մը մըմեծ-
նա կը գէշ զինքը միմեան որ կերպ-
ւոր իր տեղը։ այն անոնի կանգ
ու, փերկին անգամ մը զիտեղու հա-
րորդը, յետոյ յետարին մէջ կ'ա-
նայ այնիսին զեմովն որ կարծեմ
ուզէ, գէշ, մնաս բարով։ հոս իմ
էն։ Բաց զայնորուն մէջ, բնիկը կը
միշտ բարձր տեղ մը, ծառ մը որուն
ը զիտէ նորիկները եւ անոնց
ապարքի մը կը կազմէ։ Անտառին
հնչակառափն, հանդիպուելու զիդ-
ուկան է միայն, օտարաբան անծա-
նէ, հաւանորեն թշնամին, անոր եղ-
ը իմ իմ մէջ կը մնայ։ Չարմա-
նը նկարագրի մէկուն զիմացանա-
ւորաբար կը կծկէ միւսին գէգնը։

